

№ 2

XXV

ՓԵՏՐԻԱՐ

XXV

1907

1907

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

№ 2.

Քոյրեր՝ Մանուկ, Պատանի, Երիտասարդ.—Պատկեր.

Առաջածոր՝ սովատանջ գիւղ.—Պատկեր.

Իմ պանորաման.—Շերուկ.

Մանուկը ձորում (ոտանաւոր).—Յար. Պետրոսեան

Քոյրն ու եղբայրն աղբիւրի տակին.—Պատկեր.

Բէթհօվէն (կենսագրական).—Ջալալ Տէր-Գրիգորեան

Բէթհօվէն.—Պատկեր

Հարեաններ (հէքիաթ, շար).—Լ. Մ. Աղամեանց

Տնային ծաղիկներ.—Պատկեր

Հուրի Մալաբ. (հէքիաթ).—Ա. Տ. Խ.

Բախրան անտառում.—Պատկեր.

Որսորդն անտառում.—Պատկեր.

Ծաղիկների մէջ (շարուն).—Կ. Կ. Մ.—Շահնազարեանց

Կաղնին և Վարդենին (Լաֆօնտէնից).—Կ. Ջալալեանց

Ուրաշիմա (Ճապոն. հէքիաթ).—Թարգ. Վ. Պետրոսեան

Աղբիւր (Մանկական խաղ).—Մ. Գուրգարեան

Աննամանը (Բանաստեղծ).—Լէօնիդ

Ձեռնտու պայման (Թւարանական խնդիր).—Ուսուցիչ Ջ. Տ. Գ.

Տափակ զրոյցներ.—Լ.

Նախընթաց №-ի հանելուկների բացատրութիւնը

Խմբագրութիւնից.

Յայտարարութիւն.

Յ Ա Ի Ե Լ Ի Ա Ծ

Գող Մ ու ս տ ա փ ա ն, գ ու ն աւ ուր պատկեր, որի բացա-
տրութիւն գրողը, (ոչ աւելի քան Աղբիւրի մի երես), կըս-
տանայ պարգև 10 գիրք և պատկեր:

Աղբիւր և ԳեղԱՓՆՋԻԿ միեւնոյն հասցէով ստացող և տարեկան բա-
ժանորդագիրը լրիւ վճարած բաժանորդներին Աղբիւրի ներկայ №-ի հետ
ուղարկուած է

V-րդ ԴԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ, ՂԵՒՈՆԴ ԵՐԷՅ ՕՐՀ-
ՆՈՒՄ Է ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԴՐՈՇԱԿԱԿԻՐ ՎԱՐԴԱՆԻՆ,
պատմական մեծագիր պատկերը, տպագրւած Պետերբուրգում:

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ի Յ

Աղբիւր և ԳեղԱՓՆՋԻԿ ճոխ, բազմաբովանդակ հրատա-
րակել ոչ մի արժէք չունեն, եթէ նրանք տարածւած չեն
շատ ընդարձակ ծաւալով հայութեան բոլոր խաւերում:

Իւրաքանչիւր ընթերցող իր հարապատն ու սեպհականը
պէտք է համարի Աղբիւրը և ԳեղԱՓՆՋԻԿ ու իր շրջան-
ներում հրաւիրէ հայ ընտանիքները բաժանորդագրուելու:

ՔՍԱՆՅԻՆԳԵՐՈՐԴ ՅՕՐԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

№ 2

ՓԵՏՐԻԱՐ

1907 թ.

Ք Ռ Յ Ր Ե Ր

Մանուկ

Պատանի

Երիտասարդ

ԱՌԱՋԱԶՈՐ ԳԻՒՂ ՍՈՎԱՏԱՆՁ ԽԱՉԷՆ (Աղւանք) ԳԱԻԱՌՈՒՄ.

ԻՄ ՊԱՆՈՐԱՄԱՆ

Ա.

Եկէք մանուկներ, իմ աչքի լոյսեր, տղայ ու աղջիկ,
 թէ մեծ թէ փոքրիկ, դարձեալ ձեր ծերուկ բերեց ձեզ հա-
 մար հայի նոր կեանքից պատկեր անհամար. եկէք, մօտա-
 ցէք, խնդրեմ նայեցէք, ինչ որ ձեզ ցոյց տամ, մտքում պա-
 հեցէք:

I

Ահա ձեր առաջ մի գիւղ հայկական,
 Աւեր, քար ու քանդ, չունի տիրական,
 Մի տարի առաջ ունէր ճոխ տներ,
 Ընդարձակ այգիք, մարգեր ու արտեր,
 Թէ լծան տաւար, թէ կովեր կլթան,
 Յորեն ու գարի, առատ խոտ դարման,
 Կեանք կար գիւղի մէջ, կեանք կար հանդերում,
 Գոհ էին ամենք ու անհոգ ապրում,
 Բայց երբ հայ-թուրքի կռիւն սկսուեց,
 Գիւղը թուրքերից հրդէհի մատնուեց,

Փախան գիւղացիք, եղան ցիր ու ցան
 Շատերն էլ կուռում անվեհեր ընկան:
 Բոլորեց տարին, այժմ այդ գիւղի
 Տան օջաղներից ծուխ չէ բարձրանում
 Եւ ոչ հանդերում տաւարածների
 Ուրախ երգերի ձայները լսում:
 Ձէ լսում նաև շների հաչոց,
 Տաւարի բառաչ, սայլերի ճռռոց,
 Վաղուց է կտրուել կեանքը այդ գիւղում,
 Վաղուց է քանդել կրակն օջախում...

II

Ահա ձեզ մի այլ պատկեր.
 Սով է գիւղի մէջ. գիտէ՞ք ինչ է սով,
 Երբ մարդիկ քաղցած մի քանի օրով,
 Թուլացած ընկած՝ հալւում են մաշւում,
 Ամենք մի բերան մեռնոյ, հաց կանչում:
 Մի տեղ տեսնում ես մանուկը ծծկեր
 Ծծում է ծծում մօր կրծքին ընկած՝
 Բայց ուր է կաթը, կաթ սննդարար.
 Մօրը ստինքներ վաղուց են ցամաքած:
 Միւս տեղ մօր փեշից կպած երեխան
 Լացով խնդրում է մի պատառ հաց տան,
 Բայց ուր է հացը, վաղուց է պրծել,
 Վաղուց նրա համ ոչ ոք չէ առել:
 Սև սուգ է պատել հայի տներում,
 Հաց, հաց կանչում են ամեն տեղերից,
 Թէ ծեր, թէ մանուկ կանչում անդադար,
 Օգնութիւն, մի ճար մեռանք մենք սովից:

Սիրուն մանուկներ, իմ աչքի լոյսեր,
 Սովից մեռնում են քո հայ եղբայրներ,
 Հաց տւէ՞ք նրանց, թողէ՞ք, որ ապրեն,
 Որ նրանք էլ ձեզ փոխադարձ օգնեն:

Ծերուկ

արի տակից քըչքըչալով
 Ջուրն է վագուս ոլորմոլոր,
 Ջուրն աղբիւրի վճիտ ու զով,
 Գնում, թափւում ծաղկունանց ձոր:

— Հէյ, աղբիւրի սիրուն ջրեր,
 Ես էլ լինեմ՝ ձեզ հետ ընկեր.
 Տեսէ՞ք՝ ձեզ հետ ծաղկածորում
 Ի՞նչպէս եմ ես ուրախ պարում:

Ջուրիկ-մուրիկ,
 Անուշ քուրիկ,
 Ախպէրդ եմ ես,
 Սիրում եմ քեզ:

Դու քըչքըչա, ես տաղ ասեմ,
 Քեզ հետ մէկտեղ ձորը վազեմ.
 Իրար գրկած՝ սարի դօշով
 Գնանք, իջնենք ծաղկունանց ծով:

Հէյ, մեխակներ, վարդ սիրունիկ,
 Ես ու իմ քոյր ջուրիկ-մուրիկ
 Ահա եկանք, ձեզ հետ խաղանք,
 Դէհ, շուտ արեք մէկտեղ պար գանք,

Ջան, իմ ծաղիկ,
 Նազիկ-մաղիկ,
 Անուշ քուրիկ,
 Ջուրիկ-մուրիկ,
 Մէկտեղ խաղանք,
 Ուրախ պար գանք:

Հէյ ջան, սարեր,
 Ծառ ու քարեր,
 Եկէք, եկէք,
 Ձեզ կընդունենք,
 Մեզ միացէք,
 Մէկտեղ պարենք:

Յարութիւն Պետրոսեանց

ԳՐՅՐՆ ՈՒ ԵՂԵԱՅԻՐԸ ԱՂԲԻՒ ՏԱԿՆԸ:

Բ Ե Թ Յ Օ Վ Է Ն

(1770—1827)

(Մահւան ունեւնամեակի առիթով)

Բեթհովէնի պապը հոլլանդացի էր: Տասներեք տարեկան հասակում, ընտանեկան անտխորժութիւնների պատճառով, նա փախաւ հալլանդական տանից և երկար թափառելուց յետոյ՝ բնակութիւն հաստատեց Բօնն քաղաքում, հռենոս գետի վրայ: Այստեղ նա պալատական երգիչ դարձաւ: Ապա իր երաժշտական ընդունակութիւնների շքնորհիւ՝ շուտով ուշադրութիւն դրաւելով՝ նւագապետի պաշտօն ստացաւ: Նա վայելում էր ընդհանուր սէր և յարգանք, և նրա հռչակաւոր թոռը միշտ հրճւանքով էր չիշում իր յարգելի պապին, որը մեծ ազդեցութիւն էր արել իր վրայ:

Բ Ե Թ Յ Օ Վ Է Ն

Սակայն Բեթհովէնի հայրը, Յովհան Բեթհովէնը, մի աննշան, բնաւորութիւնից զուրկ և արբեցող մարդ էր: Նա իր հօրից ժառանգած լինելով երաժշտական ընդունակութիւն՝ ընդունւել էր պալատական երգչի պաշտօնում, փոքրիկ ռոմեկով: Քանի որ պապը գեռ կենդանի էր ընտանիքը մի կերպ կառավարւում էր, բայց «ձեր նւագապետի» մահից յետոյ՝ Յովհանի ընտանիքը սարսափելի կարիքի մէջ ընկաւ:

Նկատելով, որ չորսամեայ Լիւդւիգը մեծ ուշադրութեամբ էր լսում երգեցողութիւն կամ երաժշտութիւն՝ Յովհանը մտածեց նրան «հանճարեղ մանուկ» դարձնել, ինչպէս Մօցարտն էր:

Յովհան Բեթհովէնը սկսեց փոքրիկ Լիւդւիգին նւագել սովորեցնել դաշնամուրի ու ջութակի վրայ: Նա հարկադրւում էր խելն հինգամուտք

Pfaffendorf

մանուկին ամբողջ օրերով կանգնել դաշնամուրի առաջ (շատ փոքր լինելու պատճառով՝ նա չէր կարող նստած նւագել) և դասը սովորել: Որպես պարապմունքներին Յովհանն ո՛չ միայն խիստ էր վերաբերւում, այլև դաժան. նա կամակոր մանկանը շատ անգամ («խրախուսում էր») բռնելով և ապաակելով: Որպէսզի մանուկը երաժշտութիւնից յետ չը ֆնայ՝ հայրը թոյլ չէր տալիս, որ նա ուրիշ երեխաների հետ խաղայ և նրան դպրոց չէր ուղարկում, այնպէս որ Լիւզւիդը հազիւ կարողացաւ զբերկարդալ սովորել: Կրթութեան այդ պակասութիւնը՝ չընայած Բեթհովէնի մեծ խելքին՝ կեանքի մէջ շատ էր վնասում նրան:

Այդպիսի դաստիարակութեան շնորհիւ՝ Լիւզւիդը տարօրինակ երեխայ դարձաւ. ամբողջ ժամերով նստում էր նա պատուհանի առաջ և խորասուզւած մտորումների մէջ՝ անշարժ նայում էր երկնքին:

Լիւզւիդի տաղանդը զարմանալի արագութեամբ էր զարգանում: Դեռ ութը տարին չէր լրացրել նա, երբ հայրը նկատեց, որ որդին երաժշտութեան մէջ զերազանցում է իրան. այդ պատճառով նա իր որդուն յանձնեց երգիչ Պֆէյէրլին, որ սա շարունակէ երաժշտութիւն սովորեցնել նրան: Շատ անգամ հայրն ու Պֆէյէրլը՝ կէս զիշերին վերադառնում էին խնջոյքից, քնած տեղից վեր էին կացնում երեխային և ստիպում էին նւագել մինչև առաւօտ:

Պֆէյէրի մօտ Լիւզւիդը երկար չըսովորեց. շուտով նա անցաւ այն ժամանակը մեծ հռչակ վայելող պալատական դաշնակահար Նէֆէի մօտ: Նէֆէն առաջինը նկատեց Բեթհովէնի նւագաստեղծական ընդունակութիւնները և սկսեց երաժշտութեան աեսական մասը սովորեցնել նրան:

Մի տարուց յետոյ Նէֆէն երկարատե արձակուրդ վերցրեց և պիտի իրան փոխարինող մէկը ճարէր: Նրան փոխարինեց հէնց տասներմէկամեայ Լիւզւիդ Ֆօն-Բեթհովէնը, որը այնպէս լաւ էր կատարում իր գործը, որ Նէֆէն՝ վերադառնալուց յետոյ՝ նրան օգնական նշանակեց իր համար, Ապա մի տարուց յետոյ Լիւզւիդը երգեհոնի վրայ նւագելու պաշտօնը ստացաւ պալատում, տարեկան 150 գուլդէն (120 ռ.) ռոճիկով: Ահա՛ այդ ժամանակից Բեթհովէնը դառնում է ընտանիքի նեցուկը:

Տասներհինգ տարեկանում Բեթհովէնը այլևս ո՛չ թէ «հանճարեղ մանուկ» է, այլ իսկական նւագաստեղծ-երաժիշտ:

Բեթհովէնի եռուն և անհանդիսս բնաւորութեանը Բօննի պէս փոքրիկ քաղաքը բաւարարութիւն չէր տալիս, — նրան զրաւում էր Վիէնը՝ «երաժշտութեան այդ աւետետց երկիրը», որտեղ այդ ժամանակ իշխում էր մի ուրիշ հանճարեղ երաժիշտ-Մօցարտը:

Լիւզւիդի վաղեմի ցանկութիւնը իրագործւեց, — տասներկու տարեկանում նա գնաց Վիէն և աջողեցրեց տեսնել Մօցարտի հետ: Հէնց առաջին հալեացքից նրանք դուր չէկան միմիանց. փառքի հառոժ Մօցար-

տի փոքրիկ, աղեղ կերպարանքը, ջրած աչքերով և անվոյթ վերաբերմունքով հիասթափեցրեց կրակոտ պատանի Բեթհովէնին: Իսկ սրտ լայնաթիկունը, աննոռնի կազմաձևը, առիւծային զլխով և չափազանց փայլուն աչքերով, դուր չեկաւ Մօցարտին, և նրանց հանդիպումը սառն և նոյնիսկ լարւած էր:

Երբ Բեթհովէնը Մօցարտի մօտ նւազեց առաջուց սովորած մի երաժշտական կտոր, մեծ երաժշտադէտը անփոյթ կերպով դովեց նրա նրւադէլը: Այդ բանը խիստ դիպաւ նրա սրտին, և նա խնդրեց Մօցարտից, որ նա նիւթ առաջարկէ յանպատրաստից նւազելու համար:

Յուզւած և ծայրահեղ կերպով զրդուած՝ նա, ինչպէս նոյնանւան գէպքերում, շատ լաւ նւազեց, այնպէս որ Մօցարտը, հիացած և յափշտակւած, չրդիմացաւ և մտնելով միւս սենեակը՝ ասաց. «Այդ մաքուր կըհարկադրէ, որ աշխարհը իր մասին խօսէ!»: Բայց Մօցարտը՝ չընայած Բեթհովէնի խնդրելուն՝ ոչինչ չընւազեց նրա համար. և նրանք բաժանւեցին սառն կերպով և այլևս երբէք չըպատասեցին:

Վերադառնալով Բօնն՝ Բեթհովէնը տեսաւ, որ մայրը հիւսնկացել է ամբուժելի հիւանդութիւնով, որից և մեռաւ շուտով:

Վշտի անձնատուր լինելու ժամանակ չունէր նա, որովհետեւ մօր մահից յետոյ մի ամբողջ քնտանիք էր մնացել նրա վրայ, այն է՝ երկու կրտսեր եղբայրները ու հայրը, որին հեռացրել էին պաշտօնից և որը բոլորովին պարտքակոխ էր եղել: Դա շատ ծանր ժամանակ էր Լիւդւիգի համար. նա սափաւած էր հրաժարւել իր համարձակ ծրագիրներից, որպէսզի կարողանայ օրւայ պարէնը հալթալթել քնտանիքին:

Բեթհովէնը մի րոպէ անգամ չէր տատանուում կտաարելու այն ամենը, ինչ որ իր պարտքն էր համարում, և նա ո՛չ միայն յաղթեց բոլոր արգելքները, այլև շարունակեց կայտառ ու համարձակ առաջ գնալ: Սա ցոյց է տալիս կամքի տհալին ոյժ և աշխատելու տոկունութիւն:

Սակայն այդպիսի ծանր աշխատասուր կեանքը նրան դարձրեց մարդկանցից խուսափող, կտակածամիտ և շատ զիւրադրդիտ: Բարւոքութեան ոյգը գծերը կարող էին նրա մէջ էլ աւելի զարգանայ, բայց, բարեբաղդաբար, նա ծանօթացաւ Փօն-Բրէյնինդ ազգանունով շատ սիրելի մի քնտանիքի հետ, որտեղ նա վայելում էր սրտազին դուրդուրանք և մայրական հողատարութիւն: Ինքը Բեթհովէնը ա. Բրէյնինգին յետոյ պահապան հրեշտակ էր անւանում իր համար:

Այդ ծանօթութիւնը օգտաւէտ էր Բեթհովէնի համար նաև նիւթական տեսակէտից. Բրէյնինդ քնտանիքի միջոցով նա շատ մեռնաուղտներ ճարեց և ծանօթացաւ երաժշտաւեր շատ անձերի հետ, որոնք հոյանաւորում էին նրան:

(Կը շարունակւի)

Պալալ Տէր-Գրիգորեան.

ՀԱՐԵՒԱՆՆԵՐ

(Հէքեաթ)

Չպէտք է լինել
վախկոտ,

Այլ սրամիտ,
քաջ ու սրտոտ:

(Սկիզբը «Աղբիւր» № 1.)

Շատ կարելի է թէ Գայլի
ստախօսութեան վերջը չլինէր, ե-
թէ Աքաղաքի կանչը նորից չսուէր.

«Ծո՛ղ-ընդ-ընդ... ը՛ղղղ»...

—Վայ,—լեղապատառ ձայն են
տալիս,—հրէն գալիս են...

Ասում են ու պո՛ղ՝ կծիկնին
ղնում—փախչում: Բայց երկիւղից

մոռանալով հարկաւոր զգուշու-

թիւն բանացնել, այնպէս աւիալ-թաւալ—շտապով ու
թմիթմիտով են փախչում, որ Աքաղաղի աւանջին
ոտնաձայներ են հասնում: Նա խելոյն հասկանում է, թէ ինչ
կարող էր լինել այդ թմիթմիտոցը:

—Ընկերներ,—ասում է Աքաղաղը Այծ ու Ոչ-
խարին.—մեր հարևանները ոչ-միայն վայրենի են, այլև
անպիտան ու անագնիւ: Ես նրանց ոտնաձայնը լսեցի. երե-
ւում է որ նրանք ծածուկ մեզ են եղել դիտելիս. հէնց այս
րոպէիս հեռացան: Բայց ինչպէս տեսնում եմ, նրանք մե-
զանից ձեռք վերցնողը չեն: Այսօր հեռացան, սակայն վաղը
էլի կը-գան. պնդերես ու անամօթ մաւրդիկ միշտ այդպէս
են. նրանք ոչ ամօթ ունին, ոչ պատուոյ զգացմունք: Ահա
այդ ամենը աչքի առաջ ունենալով, ես մի լաւ բան մտա-
ծեցի:

—Ի՞նչ,—հարցնում են Ոչխարն ու Այծը.—ասա տեսները:

—Այն՝ որ մեր կողմից խոհեմութիւն կը-լինի, եթէ գո-
նէ մի առժամանակ հեռանանք այստեղից, ասում է Աքա-
ղաղը:

—Շատ լաւ, հեռանանք,—համաձայնում են միւսները:

Եւ ապա երեքով միասին դուրս են գալիս խրճիթից և
ճամբայ ընկնում:

Գնում են, գնում, գնում, մինչև հասնում են մի ահագին, մի հսկայ ծառի: Այդ ծառը թէև շատ մեծ էր ու վիթխարի, բայց այն աստիճան կարճաբուն էր, որ նրա ներքին ճիւղերից շատերն ուղղակի փռուել էին գետնի վրայ:

Մեր երեք բարեկամները՝ Ոչխարը, Այծն ու Աքաղաղը կանգ են առնում այդ մեծ ծառի տակին:

Միքիչ յետոյ Աքաղաղը բարձրանում է ծառը, որ աչքածի— նայի—տեսնի, թէ արդեօք տեղն ապահով ու անվտանգ է իրանց համար, թէ ոչ, և մէկէլ վերեւից ձայն է տալիս.

—Ընկերներ, զժբաղդութիւն:

—Ի՞նչ է, վախեցած հարցնում են Ոչխարն ու Այծը:

—Այն՝ որ մեր անպիտան հարևանները, որոնց ձեռքից փախել ենք, հրէն գալիս են դէպի այս կողմը և այն էլ այնպէս շտապով, կարծես ետևներից մարդիկ են ընկել: Հիմա որտեղ որ է՝ տեղ կը հասնեն: Ուրեմն շուտ արէք, բարձրացէք ծառը, կարելի է թէ անցնեն առանց մեզ նկատելու:

Այծը՝ իր սեւին յատուկ ճարպիկութեամբ, իսկոյն ճիւղերից ճիւղ ցատկելով՝ բարձրանում է բաւական տեղ. բայց Ոչխարը այդքանն էլ չի կարողանում, այլ հագիւ հագ մի կերպ բարձրանում է ծառի հաստ ճիւղերից մէկի վրայով միքիչ տեղ ու մնում կանգնած՝ դողալով, մահուան երկիւղը սրտի մէջ:

Վարազը, Գայլը և Արջը շատ վազելուց սաստիկ յոգնած լինելով՝ էլ չեն կարողանում առաջ գնալ, այլ կանգ են առնում միևնոյն ծառի տակին, որպէսզի միքիչ շունչ քաշեն, փոքր-ինչ հանգստանան և յետոյ շարունակեն իրանց ճամբէն:

—Էհ, փառք Աստուծոյ, էլի լաւ պրծանք այն արնախում հարևաններից,—ասում է Գայլը.—կարծեմ որ այժմ ապահով ենք այստեղ, ուր այլևս վտանգ չի լինելու մեզ համար:

—Այո, քաւոր Գայլ,—վրայ է բերում Վարազը.—իբաւոր լաւ պրծանք: Բայց ամենից լաւն այն եղաւ, որ իր ժամանակին փախանք ու ազատուեցինք:

—Ախ, սիրելի Այծիկ,—կամաց շշնջում է Ոչխարը,—ծնկներս դողում են, այսպէս մնալ անկարող եմ. ասա, ի՞նչ անեմ որ վայր չընկնեմ:

—Քաջացիր, Ոչխար եղբայր,—սիրտ է տալիս նրան Այծը նոյնպէս շշնջալով.—աշխատիր էլի միքիչ ժամանակ

քեզ պահել մի կերպ: Կարելի է թէ մեր բաղդից այդ անպիտանները գնան կորչեն այստեղից:

— Սիրտս գնում-գալիս է, ամբողջ մարմինս փշաքաղվում, ծնկներս սկսում են դողդողալ,—ասում է փնթփնթանապէրը, երբ մտածում եմ, թէ ինչ սարսափելի դժբաղդութիւն էր գալու մեր գլխին մեր յիմար հետաքրքրութեան պատճառով: Ինչ հարկաւոր էր գնալ ծածկաբար նայելը... Մեզ ի՞նչ, մեր ի՞նչ գործն է, թէ ուրիշները ինչ են անում իրանց տանը... Ճշմարիտ որ էլի լաւ պրծանք: Եթէ չփախչէինք ու մնայինք այնտեղ, հաստատ է որ նրանք մեզ կը բռնէին և հիմա մեր մեծ պատառը մեր ականջները մնացած կը-լինէին... Անիծած Աքաղաղը երեքիս էլ ուզում էր տիկ հանել... Այսուհետեւ պէտք է...

Սաղայն փնթփնթանապէրը իր խօսքը դեռ չէր վերջացրել, որ Ոչխարը այլևս չկարողանալով իրան պահել, յանկարծ վայր է ընկնում ուղիղ Արջի վրայ և երկիւղից սարսափելի բարձր մայում:

«Ի՛րե՛նաա»...

Այդ որ տեսնում է Այծը, նա էլ իր ահիցն է սարսափելի մկրկոց բարձրացնում:

«Հը՛մ-մկը-կը... Հը՛մ-մկը-կը»...

Սաղայն քաջ ու սըրամիտ Աքաղաղը ոչ-միայն էլի չի վախենում ու չի կորցնում իրանց ազատութեան յոյսը, այլ դեռ թրշնամիների վրայ նորից երկիւղ տարածելու, նրանց էլի վախացնելու նպատակով թեերը լայն բաց է անում, եռանդով թափ տալիս և վրայովրայ իր զիւ ծուղրուղուն կցում:

«Ծ՛ռւղ-ըռւ-ըռւ... Ը՛ղղղ... Ծ՛ռւղ-ըռւ-ըռւ... Ը՛ղղղ»...

— Վայ, տունս քանդուեց. սրանք դեռ ինձ են ուզում բռնել ու ողջ-ողջ տիկ հանել,—լեզապատառ աղաղակում է Արջը, Ոչխարի տակից դուրս պրծնում ու հայդէ՛ այնպէս է փախչում, որ տեսնողը չէր կարող հաւատալ, թէ ծանրագոգոթ փնթփնթանապէրն է այդպէս չափ ընկած վազում:

Վարազն ուրիշ կողմով է կծիկը դնում—փախչում-գնում, իսկ գայլը մի այլ կողմով է ծլկում—առանց ետ նայելու գնում-կորչում:

Տ Ն Ա Յ Ի Ն Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն Ե Ր

Երկիւղից ու սարսափից՝ առանց միմեանց հարցնելու, զանազան ուղղութեամբ այդպէս գլխապատառ փախչելով՝ իրարից այնքան են հեռանում, որ զրանից յետոյ այլեւ երբէք իրար չեն ընկնում, այլ ապրում են առանձին-առանձին՝ միմեանց համար իբրեւ թշնամի, իբրեւ օտար:

Այն-ինչ հէնց սկզբում եթէ Վարազն իգուր չվախենար, Գայլը անաջնիւ մարդու նման սուտ չխօսէր, իսկ Արջն էլ առանց ամաչելու չխաբէր ընկերներին ու նրանց սուտ-սուտ բաներ չպատմէր, իրանք այդ օրը չէին ընկնիլ — իրանց նախկին տուն ու տեղից չէին զրկուիլ և ընկերբարեկամ տեղներովը՝ իրար հետ չէին թշնամանալ — շուն ու կատու դառնալ:

Աքաղաղը՝ ծառի վրայից տեսած լինելով իրանց վախկոտ հարեանների ինչ ձևով փախուստը և համոզուելով որ նրանք այն գնալն է, ինչ գնացին, այլեւ յետ չեն գալու, իջնում է ծառից և տեսածները պատմում ընկերներին, որոնք անշափ ուրախանում, ազատ շունչ են քաշում:

Ապա երեքով միասին հանգիստ սրտով, ուրախ ու գոհ վեռադառնում են իրանց տուն, ուր մինչև հիմա էլ ապրում են ազատ ու ապահով՝ երկիւղ չունենալով ոչ-որից և ոչ մի վտանգից:

Ահա թէ ինչո՞ւ համար մարդ՝

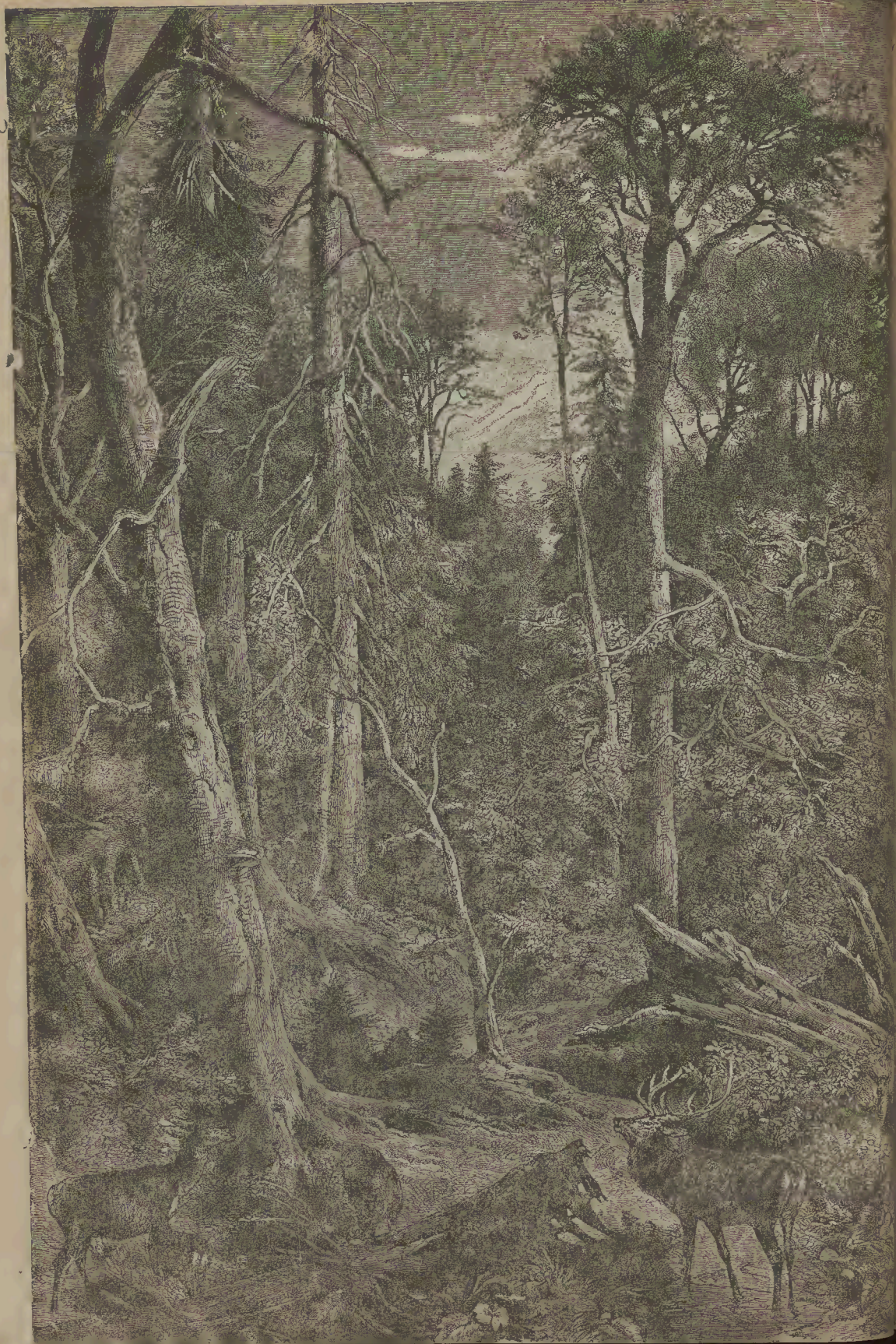
Չպէտք է լինի վախկոտ,

Այլ սրամիտ, քաջ ու սրտոտ:

Հնոն Մելիք-Աղամանց

Բալլետ

Հ Ո Ւ Ր Ի Մ Ա Լ Ա Ք

IV

բբայաղուններն անտառում չկորան:
Նրանց խնամեց անտառի պախրան,
Մի զթոռ մօր պէս ծիծ աւաւ,
պահեց,

չէնց ոտքի ելան, ետևը զցեց:
Եղբայրը վարձաւ որսորդ համար-
ձակ,

Շինեց անտառում մի սիրուն տնակ:

Անտառներ ընկած՝ նա որս է անում,

Բերում էր, սիրուն բրօշը պահում:

Մի զեղեցիկ օր նախանձ քոյրերը
Իմացան՝ ողջ են սիրուն որբերը:

Ահ ու սարսափով մէկ մէկու դիպան.—

Պէտք էր շտապել, դանել մի դարման:

Կարող էր մի օր գաղտնիքը բացել՝

Նախանձ քոյրերին կորստեան մատնել:

Ճարները կարած երկու չար քոյրեր

Առան ձեռները մի մի զամբիւղներ,

Ընկան անտառը՝ սուսկ ժողովելու,

Սիրուն որբերի հետքը գտնելու:

Շատ չարչարեցին, շատ խորքը մտան.—

Նրանց ներս քաշեց անտառի արքան,

Տարաւ, պտտեց կուսական ձորեր,

Ուր դեռ չէր հպած հող-մարդի ոտքեր:

Ահա ձորի մէջ մի փրփուր վառկ,

Փրփուր վտակի ափին մի տնակ:

Քոյրերը մտան տնակի դռնից

Եւ շարեցան տեսած պատկերից:

Լուսամուտի մօտ նստած միայնակ՝

Ես աղջիկ ասեմ, իսկ դուք՝ հրեշտակ:

Այնքան դրաւիչ, այնքան նազանի,

Որ մարդու լեզուով պատմել չի լինի:

Աչքերը թովիչ ու չքնադադեղ,

Մաղերը գանդուր, ոսկի փառահեղ:

«Այ սիրուն աղջիկ, ինչո՞ւ ես մենակ,

«Ուր է եղբայրդ, որտորդ համարձակ,
 «Ամբողջ օրերով նա որս է անում,
 «Քո մասին երբէք նա հոգ չի անում:
 «Նա քեզ չի սիրում. եթէ քեզ սիրէր,
 «Իդուր չէր քաշ զալ անտառ ու ձորեր,
 «Կերթար քեզ համար ընծայ կը բերէր
 «Հուրի-Մալաքի ոսկի-ողկոյղներ:
 «Հուրի-Մալաքին դու չես ճանաչում,
 «Նա էլ քեզ նման չքնաղ ու սիրուն
 «Նստած ամբողջում իր կախարդական՝
 «Ապրում է ազատ կեանքով դիւթական:
 «Շատ բաներ ունի նա հրաշայի,
 «Շատ բան իմաստուն, շատ դւարճայի:
 «Ունի հայելի.—աշխարհ բովանդակ
 «Այդ հայելու մէջ ցոլում է արծակ:
 «Ունի խաղողի այգիներ ոսկի,
 «Որ ինչքան քաղես, չի հատնիլ սկի,
 «Ինքն ամեն շնորհ, ամեն ձիրք ունի,
 «Եւ չի զգում կարիք և ո՛չ մի բանի:
 «Երկինք ու երկիր, անտառներ ու ծով
 «Նրա մի հատիկ մատի ցուցումով
 «Լցնում են կեանքը անուշ բերկրանքով,
 «Լցնում են աշխարհ սոսն ու սարսափով:
 «Նա հասկանում է ամենի լեզուն,
 «Թէ՛ սողուն լինի, թէ՛ ձուկ, թէ՛ թռչուն,
 «Ծով ու ցամաքի ամեն արարած
 «Նրա հրամանին պատրաստ կան կանգնած:
 «Թող քո եղբայրը, որտորդ անձման,
 «Թող զնա՛, բերի քեզ համար մի բան
 «Հուրի-Մալաքի շքեղ ամբողից,
 «Թէ՛կող անսպառ ոսկու խաղողից:
 «Այդպէս թող ցոյց տայ նա քեզ իր սէրը.
 «Թէ՛ չէ ի՛նչ բան են դատարկ որսերը...»:

V

Որտորդ եղբայրը առն զարձաւ որսից,
 Տեսաւ քոյրիկը խռով իրանից.
 Էլ ոչ խօսում է, ոչ բան պատրաստում,
 Քիթ ու մուրթ կախ տեղից չի շարժում,

— «Ի՞նչ է պատահել, քոյրիկ իմ անգին,
«Եղբայրդ մատաղ լինի քո կեանքին,
«Ի՞նչ ցաւ էլ ունես, ի՞նչ դարդ, ի՞նչ կարիք,
«Ասա՛, մի՛ պահիր ինձանից զաղամիք:»

— «Բա՛ — աչսպէս խօսեց քոյրը խռոված —
«Դու ամբողջ օրը անտառներ ընկած
«Քեզ համար ազատ քէֆեր ես անու՛մ,
«Իսկ իմ օրերը տխուր են անցնու՛մ:
«Ինչպէս տեսնում եմ ինձ չես սիրում,
«Թէ ինձ սիրո՞ւմ ես, ինչո՞ւ չես զնում
«Հուրի-Մալաքի ամբողջ շքեղ,
«Որքան գեղեցիկ բաներ կան այնտեղ:
«Գնա՛, բե՛ր դու ինձ ողիւզներ-ոսկի,
«Որ ինչքան քաղես, չի հասնում սկի»:»

— «Մի՛ լար, իմ քոյրիկ, լսի՛ր իմ խօսքը,
«Ո՛ւր ուղես կերթամ, թէկու՛ղ դժոխքը:
«Ես մի քոյր ունիմ աշխարհիս վրան,
«Պատրաստ եմ դուել ողջ կեանքս նրան:
«Թե՛ ծով, թէ՛ ցամաք, թէ՛ ձոր, թէ՛ լեռներ,
«Կերթամ, կշրջեմ ամենայն կողմեր:
«Երկաթէ տրեխ կհաղենեմ ոտքիս,
«Երկաթէ մահանկ կը բռնեմ ձեռքիս,
«Մինչև չգտնեմ Հուրի-Մալաքին,
«Ձեմ գնդ, երեսդ իմ քրոջ աչքին:»

Որտե՞րք սլոտանին հանապարհ ընկաւ,
Եւ զիշեր, ցերեկ էլ դադար չառաւ:
Շա՛տ անցաւ լեռներ, խիտ անտառներով,
Շա՛տ անցաւ ձորեր, փրփուլը ջրերով:
Մի օր իր տաճկ բացւեց մի բացան,
Մի գեղեցիկ դաշտ, կանաչ անսահման:
Կանաչ դաշտի մէջ տա՛տ մի անակ,
Շուրջը ամպի անմարդաբնակ:
Տղան մօտեցաւ սիրուն անակին,
Տեսաւ, նստել է դեռահաս մի կին,
Նստել է անհող և թել է մանում.—
Իսկ թելի տուար ծղում է, տանում
Մի սիրուն աղջիկ, անմեղ խաղերով,
Կծկում, խնձում սիրուն մասներով:
Իսկ հեռու նստած երրորդ քոյրիկը

Վերջը խլում է թելի կծիկը,
 Առանձին ուշքով էլ ետ չեա կձկում,
 Մահւան մկրատով մէկ մէկ կարատում:
 Սրանք որ տեսան անծանօթ տղին,
 Իրանց ձեռքերի թելերը թողին:—

— «Բարե՛, տաղին, ռաւեղից եկար,
 «Այս երկրի ճանփէն մրաւեղից դտար:
 «Օձն իր պորտովը, թռչունն իր թևով
 «Ձի՛ համարծակել անցնել մեր մօտով:
 «Ո՛վ ընկաւ աշտակ, էլ պրծում չունի,
 «Գեղան-գեղամաղի ուղին է աշտակ,
 «Կորստեան ճանփայ և մահ մմեն տեղ»:

Տղան բաց արեց իր անմեղ բերան,
 Պարկեան քոյրերին աւեց պատասխան:—

— «Հուրի-Մալաքի ամրոցն եմ գնում:
 «Նրա ամրոցում խալող է բուսնում:
 «Մի հրաշք-խաղող, ողկոյղը ոսկի,
 «Որ ինչքան քաղես, չի հատնում սկի:
 «Ես մի քոյր ունեմ անտառի միջին,
 «Մի անմեղ մանուկ, հրեշտակ հողին,
 «Այլ նա՛ է ուղել, ես պիտի ճարեմ,
 «Թէկուղ իմ բոլոր կեանքս թափառեմ:
 «Մինչև չգտնեմ Հուրի-Մալաքին,
 «Ձեմ կարող յայտնել իմ քրոջ աչքին»:

— «Այ, վի՛ղը կտորի այն պառտւոներին,
 «Որ քո քրոջը խելքահան արին:
 «Նա՛ անմեղ մանուկ, դո՛ւ աղատ որսորդ,
 «Փառք ու արկածի քո սիրտը կարօտ,
 «Կերթաս այլ ուղին, էլ չեա չես դառնալ:
 «Հուրի-Մալաքի բիւրեղ-կրխտալ
 «Կախարդ ամրոցում դու քոր կը դառնաս,
 «Մարմար քար-արձան յաւէս կմնաս:
 «Եւ կկատարւի միտքը չարերին,
 «Որ քեզ լոյս-կեանքից զրկել ուզեցին:
 «Ձեր հայրը զժբաղդ՝ սրտի ցաւերից,
 «Գլուխ վեր առած իր պալատներից,
 «Իրան աւել է որս-անտառներին:
 «Ա՛խ, թէ՛ նա դտնէ իր զաւակներին,
 «Իսկոյն կը բացւեր այն հին դադամիքը,

«Որ մեղաւոր չէ ձեր խեղճ մայրիկը»։

— «Ի՛նչ մայրիկ, ի՛նչ բան,— խօսեց մեր տղան,
«Մեր մայրն է եղել անտառի պախարան:
«Բայց ես գնում եմ, չեմ կարող մնալ,
«Միայն խնդրում եմ, թէ գիտէք, ցոյց տալ,
«Թէ ո՛ր կողմովը ես պիտի գնամ,
«Որ իմ մուրադին հասնել կարենամ»):

— «Լսի՛ր, պատանի, մեր խօսքը վերջին,
«Հագար, հաղարներ՝ կարօտ այդ փառքին,
«Այս ճանապարհով եկան, գնաղին:
«Եւ ո՛չ մէկը յետ չգարձաւ կրկին:
«Եւ դո՛ւ էլ կերթաս, կ'մնաս այնտեղ,
«Կբառնաս անշունչ մի անդլի բիւրեղ,
«Իսկ քո խեղճ քոյրը, անաէր, անխնամ...»

— «Ես ձեզ ասացի, որ պիտի գնամ.
«Մինչեւ չգտնեմ հուրի-Մալաքին,
«Ձեմ կարող յայտնել իմ քրոջ աչքին»։

— «Դէհ, լաւ ախանջ դիր դու մեր խրատին,
«Թէ որ կամք ունի քո կորին հողին:
«Բռնիր այս ուղին և գնա՛ անխօս,
«Անխօս ենք ասում, լսում ես՝ անխօս:
«Եթէ մի հատ խօսք դուրս դայ քո բերնից,
«Կամ թէ մի հառաչ ելնէ քո կրծքից,
«Դու էլ չես կա՛ ող մուրադիդ հասնել,
«Դու էլ չես կարող ողկոյններ ճարել»։

«Եօթն օր, եօթ դիշեր դու ճամփայ կերթաս,
«Եւ ամեն դիշեր մի տեղ կը մնաս:
«Առաւօտը վաղ կելնես արեւից,
«Որ քաղես համասփիւռ ծաղիկներից:
«Եօթ օրում եօթ փունջ ծաղիկ կը կտակես,
«Եօթներորդ օրը կերթաս, կտեսնես
«Մի շքեղ ամրոց, շուրջը ազգիներ,
«Անթիւ ծաղկանոց, ցուրտ շաղրամաններ»։

«Ամեն մի ծաղիկ, ամեն մի մացառ,
«Ամեն մի ծառի ամեն ճիւղ զարար,
«Համայն ամրոցի զարդ ու կարասիք,
«Մարմար սանդուղքներ, լիւրեղէն անդրիք,
«Մի լեզու դառած ահեղ ձայն կը տան.—
«Այդ ո՞վ է զալիս, ո՞վ է այդ տղան»։

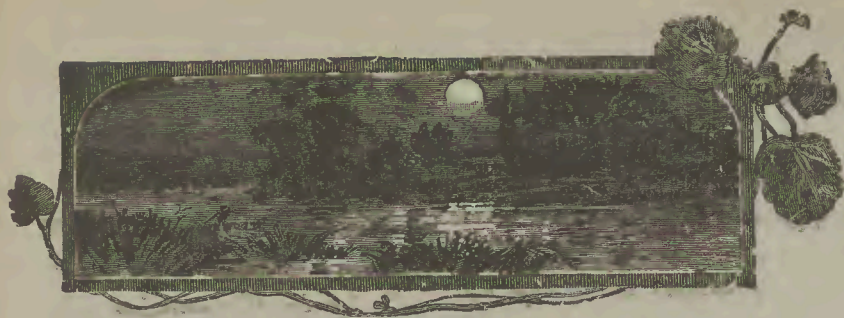
«Բայց շփոթւէ՛ս, ձայն չհանե՛ս դու,
 «Երբէք չնայես շուրջդ տհարկու,
 «Քաղերդ ուղղի՛ր զէպի ամրոցը,
 «Կարծի՛ր՝ չես լսում տհեղ զոռոցը:
 «Աչ ու ցախ ցանի՛ր համասփիւռ ծաղիկ,
 «Դիմի՛ր ամրոցը անխօս ու լռիկ:
 «Քանի մօտենաս կախարդ ամրոցին,
 «Այնքան էլ տհեղ ցայներ կսւին:
 «Եւ դու պիտ ելնես մարմար սանդուղքով,
 «Որ եօթանասուն անգամ եօթ ոտքով
 «Զգւում է վերև:—Ամեն մի ոտքիդ
 «Արձադանք կտան քո ականջներիդ
 «Քառասուն անգամ քառասուն հազար
 «Արծաթ զանգակներ անդուր, մի զարար:
 «Բայց դու մի ըռպէ քեղ չկորցնես,
 «Անխօս ու լռիկ յառաջ կշարժւես,
 «Վերև՝ միշտ վերև՝ շարունակ կելնես,
 «Բոլոր սանդուղքը ծաղիկ կցանես,
 «Եւ երբ բարձրացար սանդուղքը վերջին,—
 «Յանկարծ կտիրէ լռութիւն խորին:
 «Եւ դու կտեսնես անթիւ արձաններ,
 «Որ երբեմն էին քաջ պատանիներ:
 «Փառք ու արկածի սրտները անձկօտ,
 «Գնացին, կորան անդարձ, անհաղորդ:
 «Մօտիդ մնացած քո ծաղիկները
 «Շնչի տուր դու նրանց, թող թշւառները
 «Մի երկու ըռպէ կեանքի հօտ առնեն,
 «Որ քո մուրաղիդ խափան չլինեն:
 «Յետոյ կմանես մի սրահ շքեղ,
 «Մի չքնաղ էակ կտեսնես այնտեղ.
 «Այնքան հմայիչ, այնքան հուր-սիրուն՝—
 «Պատմել չի կարող հող-մարդու լեզուն:
 «Յանկութեան մտքով նրան չնայես,
 «Եւ ո՛չ մի բանի դու ձեռք չխփես:
 «Նա ինքը կգայ, քեղ հարցում կանի,
 «Կառնի քո ձեռքը, իր մօտ կտանի.
 «Կասի.—«Եկել ես, որ իմ ամրոցից
 «Ճանես ողկոյզներ ոսկի խաղողից,
 «Դու արժանի ես այդ մեծ շնորհին,

«Երբ այդքան քաջ է քո ազատ ոգին,
 «Առ ողկոյզները, ասոր քո սիրուհուն,
 «Որ քեզ շատ սիրի, չանի՛ դատարդիւն»:
 —«Բայց դու չխաբւես նրա խօսքերին,
 «Չասես, թէ քոյրդ է միակ սիրելին,
 «Որ դու անմեղ ես, որպէս հրեշտակ,—
 «Առ ողկոյզները նրա սեղանից,
 «Եւ իսկոյն փախի՛ր կախարդ սրահից:
 «Թող դռան հազար, հազար զանգակներ,
 «Թէ՛ «Տարան, տարան ոսկի-ողկոյզներ,
 «Տարաւ համարձակ այդ որսորդ տղան
 «Մեր ողկոյզները—բռնեցէ՛ք դրան»...
 «Չնի՛ծ, չիմանամ ստրսես կամ դողաս,
 «Դու անմեղ կերթաս, անփորձ յեա կզաս:
 «Եւ երբ որ հասնես գաշտը լայն արծակի,
 «Եւ երբ կլուեն աղմուկ, աղաղակ,
 «Նո՛ր իմացիր, որ ազատ վտանդից,
 «Կարող ես խօսել անհուն հրեւանքից:
 «Ահա՛ դու գիտես ամեն հանդամանք.
 «Գնա՛, պատանի որսորդ համարձակ.
 «Երկու դրեղ բան կան քեզ օգնական.—
 «Սուրբ Անմեղութիւն, Սէր եղբայրական»):

Ա. Տ. Խ.

(Կը-շարունակուի)

ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ Մէջ

XXX

(Սկիզբը «Աղբիւր» № 1.)

Ես, բարեւորաւ-
թեամբ պատասխա-
նեց Օհանը: Սրանից
շատ տարիներ ա-
ռաջ, երբ Սովիկը
դեռ փոքր էր, մի օր անտառով
ղնում էի, առաւօտը շոգ էր, եղա-
նակը պարզ, խոտը աճում էր և
ծաղիկները կարմրին տալիս... ինքս
ինձ մտածում էի, լաւ բան է Աս-
տուծու աշխարհում ապրելը: Եւ
յանկարծ խոտերի միջից «կրօ՛ւկ,
կրօ՛ւկ»... մի ծայն եմ լսում և
այդ ծայնը այնպէս խղճալի էր:
Նայում եմ և տեսնում մի կողմում
ընկած է դեռ չփետրաւորւած ագ-
ռաւի մի ծաղ, առի ձեռս և նա
հսկի մասս կծեց: Մտածեցի ինչ
հարպիկն է, դրի զլխարկիս մէջ և
մեղրանոցը տարի:

Առաջին օրերում ես նրան կե-
րակրում էի հացով, մսով և ինչ
որ պատահում էր, հէնց որ սկսեց
մեծանալ, սկսեց ինքն իրեն
համար կերակուր որոնել: Այդ ժա-
մանակ մեղրանոցում մկները այն-

պէս էին շատացել, որ նրանցից
պրծում չըկար, բայց երբ Մուստա-
փան մեծացաւ, մկները կտրւեցին,
ամենքին բռնաբռնում էր: Եւ այն-
պէս աւազակն էր, որ ոչ ոք չէր
կարողանում ձեռիցը պրծնել, թրո-
չուններ էր որսում, ձագուկներ ու-
տում, բների մէջ ձւանները ծակում,
խմում, մինչև անգամ վառիկներ
գողանում: Եւ այդ ամենը անում
էր դադտուկ, որ ոչ ոք չընկատէ:

Մի անգամ ես նստած էի մեղ-
ւանոցի մօտով անցնող դետակի
ափին և նայում էի թէ ինչպէս
են կրիաները արեւի տակ տաքա-
նում: Այդտեղ դետափում շատ
խխունջներ կալին իրանց ոտկի
պատեաններում ամուր փակւած:
Մէկ էլ տեսնեմ որտեղից Մուս-
տափան դուրս եկաւ ու այդ
խխունջներից մինը բռնելով օդը
բարձրացաւ: Ի՞նչ պիտի անէ դը-
րան, մտածում էի ես, և ահա նա
ինձ մօտ ընկած մի մեծ քարի
վրայ ձգեց խխունջը, որ և մանր
կտորներով փշրւեցաւ: Մուստա-

փան նեախ պէս արագ վրայ ընկաւ ապա խտունչի կապուղ մարմնի վրայ, որ խեցիից դուրս էր ընկել և կերաւ: Այդ ձևով և մէկը միւսի ետեւից փշրում էր խեցիները մինչև որ կշտացաւ:

Մի ուրիշ անգամ նա միտքը զրբել էր իմ մեղրանոցում տիրութիւն անել և ընկել էր մեղուների ետեւից. նրա այդ երես առնելը ես չլսիրեցի, միւսը օրը ես նրան այստեղ, Սոփիկի մօտ բերի... և այն օրից նրա մօտն է ապրում:

—Նա շատ խորամանկն է, նրանից ոչինչ չես կարող թագցնել, մանաւանդ նա սիրում է փախլուն բաներ քաշ տալ: Ճէնց որ մի փախլուն բան է տեսնում, իսկոյն տեղից վերցնում հեռացնում է, որ ոչ ոք չըզանէ...

«Հապա ի՞նչպէս է խօսել սովորել և այն քո ծայնով, հարցրեց Աննիկը:

—Ծիշան ասած, ես նրա հետ քիչ եմ պարապել, նա ինքն իրեն է սովորել և այնպէս կարողն խօսում է, որ զարմանում ես: Նրա անունը ես Մուստափա զրի, մեղլանոցում նրա հետ խօսում էի, որովհետև մենակ էի ապրում և այդ մենակութիւնից սիրում էի նրա հետ խօսելով օրս անցկացնել:

Մի անգամ լսում եմ մէկը, ծառի վրայ կանչում է «Մուստափա, Մուստափա»: Նայում եմ և տեսնում որ նա այնտեղ նստած է, զարմացայ ու ասացի.

—«Ցած արի, ի՞նչ ես այդտեղ բարձրացել. նա էլ նոյն այնտեղից կրկնում է՝ «Ցած արի, ի՞նչ ես այդտեղ բարձրացել»:

Կ. Կ. Մելիք-Շահնազարեան

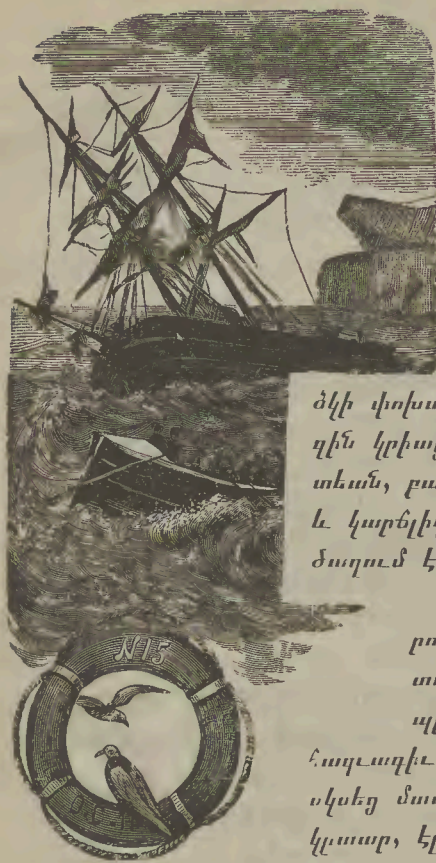
ԿԱՂՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐԴԵՆԻՆ

(Լաֆօնտէնից)

Կաղնին ասաց մի օր վարդին.
— Դուք ունիք մեծ իրաւունք՝
Անէծք կարդալ ձեր չար բաղդին.
Ինձ թւում է ձեզ երկունք՝
Ձեր գլխի այդ ծանր թազը:
Փոքրիկ քամին, որ շատ կամաց
Տատանում է վառ ճրագը,
Ծռում է ձեր գլուխը ցած:

Այն ինչ իմ վեհ դէմքը Կովկասին նման,
Ոչ միայն զսպում է ամեն ճառագայթ,
Կանգնած է անսաստ մրրիկի յանդիման:
Ինչ ձեզ փոթորիկ է—ինձ զեփիւռ է այդ:
Վերջապէս, եթէ դուք, բաղդի բերմամբ,
Միշտ բուսանէիք այն շւաքի տակ,
Որով հովանում եմ շուրջս, որպէս ամպ,
Վիճակդ չէր լինի այդքան զժնդակ:
Բայց դուք աճում էք, գրէթէ, մշտապէս
Ճահճոտ ամերով հողմառատ երկրում,
Ո՛չ, բնութիւնը թողել է ձեզ անտես:
— Բարի սրտից է ձեր խղճանքը բղխում,
Նրան պատասխանեց թուփը իր կողմից,
Սակայն չեմ կտրւում, մնում եմ հաստատ,
Իսկ դուք, ես տեսնում եմ, որ մինչև այսօր
Ծաղրում էք թշնամուն միշտ և անընդհատ,
Բայց զգոյշ եղէք, որ չըզղջաք մի օր.

Ձէ՛, ամեն բանի վերջն է գովելի:—
Հազիւ նա այս ասաց, հորիզօնի ծայրից
Սլացաւ առաջ մի հողմ սոսկալի
Հիւսիսի անծանօթ և հեռու վայրից:
Այդպէս մրրիկ այստեղ չէր տեսնւած:
Կաղնին մնաց հաստատ, իսկ թուփը պարեց:
Քամին կրկնապատկեց իր թափը յանկարծ
Այնքան խստիւ, որ արմատախիլ արեց—
Նրան, որի գլուխը հեռու երկնքին է կաշոււմ.
Եւ միմիայն արմատը մահկանացու աշխարհին
դիպչում:

ՈՒՐԱԹԻՄԱ

(Ճապօնական հեքիաթ)

Ճապօնական ծովի եզերքին ապրում էր երիտասարդ ձկնորս Ուրաշիման, սովորականի պէս մի անգամ նա գնում է ծովից մեկ որսալու: Երբ ուռկանը ջրից հանում է, սպասած ձկնի փոխարէն նրա մէջ ընկած է լինում մի ահազին կրիայ: Կրիան ունենում է խիստ ամուր պատեան, բայց այնքան ծիծաղելի, խորոշմած ծնոս և կարճիկ պոչ, որ մեր ձկնորսը մի կուշա ծիծաղում է նրա վրայ:

Սակայն այդ այն կրիաներից էր, որոնք, համաձայն ծերերի ասելուն, հազար տարւայ կեանք ունեն. որսալով մի այդպիսի ծիծաղաշարժ և միւսնայն ժամանակ հազադիւտ տարիք ունեցող կրիայ, Ուրաշիման սկսեց մտածել. «Ի՞մ ճաշի համար ծովն էլ եօլա կլտար, էլ ինչից ստիպւած ես պէտք է սպանեմ այս խեղճ կենդանուն, զրկելով նրան իր ծերուկ ընկերների շրշանից. ո՛չ, ո՛չ. ես այդքան քարեսիրտ չբոլէտք է լինեմ: Միւս կողմից մի այդպիսի վարմունք մօրս էլ դուր չի գալ: Ոչս խօսքերի հետ երիտասարդ ձկնորսը կրիային ծովը նետեց: Նա տուն եկաւ բոլորովին գոհ իր վարմունքից և պատմեց մօրը իր արածը. մայրը միայն զովեց նրան:

Նետեալ օրը նա կրկին գնաց ծովը և ուռկանը ձգելիս քունը ստաւ. նա քնեց նաւի մէջ, մանաւանդ որ օրը շոգ էր, երբ Ճապօնիայում ամեն մի մարդ քաղցր քնել է ուզում: Երբ Ուրաշիման քնեց՝ սաստիկ քամի բարձրացաւ և ծովի միջից հիանալի գեղեցկութեան մի աղջիկ լլուրս եկաւ, նա հագած ունէր գոյնզգոյն հագուստ: Մազերը ծովի ալքների նման թափւում էին նրա վեհ ուսերին: Գլխին ունէր երեք մարդարանայ եղջիւրով թաղամբարացած աղամանդեայ շրջանակի վրայ:

Մօտենալով հաւին, որտեղ անուշ քնել էր Ուրաշիման, նա ցատկեց նրա մէջ և սասց, դարձացնելով նրան.

— Ես ծովային թագաւորի աղջիկն եմ և հօբս հետ ապրում եմ այս ծովի յատակում գտնուող պալատի մէջ, որի մուտքին վիշապն է պահպան կանգնած: Երէկ դու մի կրիայ որսացիր. այդ ես էի՝ կրիայի ձև

մտած: Հայրս էր ուղարկել իմանալու քո հոգու բարութիւնը: Եւ դու բարի ես, որովհետեւ ինձ չըսականցիր, այլ ծովը բաց թողեցիր: Այժմ հայրս էլ, ես էլ ճանաչում ենք քեզ, եւ ահա ես եկայ քեզ մօտ: Եթէ ցանկանում ես, կարող ես պատկել իմ վրայ: Այնուհետեւ երկար տարիք մենք երջանիկ եւ անհոգ կեանք կրկայել ենք, ապրելով ծովի յատակում, իմ հօր պալատում:

Բայց երիտասարդ ձկնորդը այն աստիճան հիացած էր գեղեցկուհի աղջկայ տեսքով, որ բառ անգամ արտասանել չէր կարողանում: Միւսնոյն ժամանակ նաւը շարունակ առաջ էր գնում եւ հեռանում ափից. վերջապէս նաւը կամոց-կամոց սկսեց շրի աւելն սուղւել, իսկ Ուրաշիման չէր էլ նկատում, թէ իր գլխիվեր կապոյտ երկնքի փոխարէն չրային կամարն է: Երկար տևեց ճանապարհը, բայց վերջապէս նրանք տեղ հասան: Ծովում ապրող կենդանիները՝ վիշապները, օձերը, ձկները, կրիաները եւ միւսները բոլորն էլ հպատակւում էին այդ աղջկայ հօրը, որի պալատը նայողին կախարդական տեսարան էր թւում: Նրա պատերը նախշած էին ձիւնի պէս սպիտակ մարջանից: Այդու ժառերը մարդարտեայ էին, դմբուխտի տերեւներով եւ յակինթի պտուղներով: Պալատում ծառայող ձկների թեւիւր գուտ արծաթից էր, իսկ մուտքը պահպանող վիշապների պոչերը ամենալուստիւր ոսկուց էին: Եթէ ուղ յախարհի գոհարները հաւաքէին եւ մի տեղ լցնէին՝ վարձեալ այնքան հարստութիւն չէր ստացւի, որքան որ կար այս պալատում: Եւ այս բոլորը պիտի պատկանէր Ուրաշիմային, որովհետեւ՝ թէեւ նա ծովային թագաւորի որդին չէ, բայց փեսան էր, որով նոյն որդու իրաւունքն ունէր:

Մի մեծ շքով հարսանիք արեցին. չի կարելի նկարագրել, թէ ի՜նչ հարսանիք էր այդ: Ոչ խօսք կայ, ոչ գրիչ: Անհնար է մէկ մէկ պատմել այն բոլոր ուրախութիւնները եւ տեսակ-տեսակ հանդէսները, որոնք կատարւեցին այդ հարսանիքին...

Անցաւ երեք տարի Ուրաշիմայի պսակւելու օրից, երջանիկ եւ ուրախ ստարիներ: Եւ ամեն բան լաւ էր, եթէ մի օր Ուրաշիման կնոջն չտեսէր.

— Հոգեակս, աչստեղ ես ամեն բանով բաղդաւոր եմ. մենք միմեանց սիրում ենք եւ ապրում անհոգ ու ուրախ, այնպէս որ սրտիս ալիւս փափաղ չըկայ. բայց բանը նրանումն է, որ ես երկար ժամանակ ծնողներիս չեմ տեսել եւ կարօտել եմ նրանց. հայրս ու մայրս ինձ մեծացրել են, կրթել, խնամել, այժմ նրանք քուն եւ զազար չունեն, կարծելով թէ՛ ես անհետ կորած եմ. դրա համար էլ ես ուզում եմ առն գնալ: Շուտով կրկերապառնամ, իհարկէ եւ մենք կրկին երջանիկ եւ ապահով կապրենք միասին:

Կինը մարդուն նայեց եւ տխրութեամբ ասաց.

—Սրտովս չէ ասածդ, իմ սիրելի, վախենում եմ քեզ մի փորձանք պատահի. բայց որ ուզում ես գնալ՝ գնա: Միայն հետդ վերցրու այս արկղիկը, ոչի հետ շատ զգուշ պէտք է լինես. չըլինի թէ նանապարհին բացւի: Իսկ թէ ինքդ բաց անես՝ քնոս բարե յաւիտեան, որովհետեւ այլեւ ինձ մօտ դառնալու հնար չես ունենալ:

Ուրիշաման խոստացաւ նշախլ կատարել կնոջ պատուէրը, բաժանւեց նրանից և քնոս բարե ասելով թագաւորին՝ նաւը նստեց ու նանապարհ ընկաւ:

Երկար ժամանակ նաւը լողում էր ջրի տակով, բայց վերջապէս նստովի երեսը բարձրացաւ և մօտեցաւ ափին. բայց, ո՛հ, սարսափելի ատեսարան... Ի՞նչ էր պատահել այս տեղում. ի՞նչ փոփոխութիւններ էին եղել Ուրաշիմայի բացակայութեան ժամանակ: Ո՛ւր էր իր հայրենի անասկը, ո՛ւր էր այն գիւղը, որտեղ մեծացել էր նա, ոչինչ չէր երևում: Ծիշաւ է, լեռները իրանց տեղում կանգնած քնոցել էին, բայց նրանց վրայի անասուները կարտատած էին: Իրանց տան առջևով հոսող զետախն նայնապէս քնոցել էր, բայց այնտեղ միշտ լացք անող կանայք այլևս չըկային: Նրան զարմացնում էին կարճ ժամանակւոյ ընթացքում եղած այդ փոփոխութիւնները:

Երկար, մտադուց կանգնած՝ Ուրաշիման իր շուրջն էր նայում: Վերջապէս ափին երևացին մարդիկ, երկու հոգի: Մօտենալով նրանց, Ուրաշիման հարցրեց.

—Ասացէք, խնայրեմ, որ կողմն է դառնում Ուրաշիմա ձկնորսի խրճիթը.

—Ուրաշիմայի, զարմացան նրանք: Օ՛հ, այդ շատ հին բան ես հարցնում. արդէն 400 տարի է անցել, որ այդ Ուրաշիման ծովում ձուկ որսալիս խեղդւել է. նրա ծնողները, եղբայրները, քոյրերը, թոռները և ծոռները բոլորն էլ վաղուց մեռել են: Դա յայտնի և շատ հին պատմութիւն է: Եւ որքան յիմար ես, որ հարցնում ես Ուրաշիմայի խրճիթը. նա վաղուց արդէն փլուել է:

Ուրաշիման մտածեց, որ այն պալատը, որ դառնում է ծովի յատակին, մարջաններով, զմրուխտներով և յակինթներով զարդարած՝ երևի՛ մի կախարդական աշխարհ էր, եթէ մեր տաշին այնտեղ մի օր են հաշւում, իսկ 3—4 հարիւր տարին՝ 3—4 տարի է թւում: Իր ծննդավայրը լաւ գիտելուց յետո՛յ՝ Ուրաշիման մտածեց, որ իր այստեղ քնոյր բոլորովին միտք չունի, մահաւաճող, որ բարեկամներից ոչ ոք կենդանի չէր քնոցել: Մտածեց, մտածեց և վնուեց վերադառնալ տուն, իր ամուսնու մօտ, բայց այստեղ մի անսպասելի դէպք պատահեց: Նա մոռացել էր ծովային պալատի նանապարհը և չըղիտէր՝ ի՞նչպէս կրկին այնտեղ հասնէր: Երկար նա նստարիւում էր աչ ու ծախ և վերջապէս, յաւաստով, որ կնոջ աւած ար-

կղիկի մէջ ճանապարհ գտնելու դադանքը կտրուի է լինել, վճռեց բանալ խորհրդաւոր արկղիկը: Բայց հաղիւ նրա բերանը բացւեց՝—միջից բարձրացաւ մի սպիտակ ածպ և փռւեց ծովի երեսին: Այստեղ միայն չիշեց Ուրաշիման կնոջ պատուէրը՝ չլքեց արկղիկը, որ յաւիտեան չղրկւի յետ դառնալու հնարաւորութիւնից: Բարկացած և նեղսրտած նա երեսի վրայ ընկաւ և սկսեց դառնապէս լաց լինել: Յանկարծ նրա մազերը ձիւնի պէս սպիտակեցին, դէմքը կնճռտաւեց և ինքը կորացաւ ձերունու նման: Վերջապէս նրա շունչը կտրւեց և նա մեռաւ:

Խեղճ Ուրաշիման: Նա մեռաւ, որովհետեւ անհնազանդ էր և ուն-համբեր: Եթէ նա խելօք լինէր և փարւէր այնպէս, ինչպէս կինն էր պատւիրել՝ շատ կարելի է կրգանէր նորից յետ դառնալու ճանապարհը դէպի ընդջրեայ աշխարհը՝ ապրելու այնտեղ երկաթ դարեր, հաքիւրաւոր տարիներ, բազդաւոր և ուրախ:

Թարգմանեց Վ. Պետրոսեանց

Ճապօնուհիների միմեանց բարեկէլը

„ԱՂԲԻԻՐ“

Մ Ա Ն Կ Ա Կ Ա Ն Խ Ա Ղ

Քեմը ներկայացնում է մի կանաչագարդ հովիտ, որի մէջ տեղը—ծաղկապատ ժայռի խոռոչից բղխում է քրքրեղան մի աղբիւր

ՄԱՅՐԸ. (ներս է մտնում հրեխա-
ների հետ).

Հապա՛, նստեցէք աչստեղ, երեխէք.
Ձեզ պատմելու եմ մի հէքեաթ սիրուն.
Այսօր ինծանից շատ բան կը լրսէք,
հանգիստ ուրեմըն, կըսեսեմ իսկոյն:

(Նստում են աղբիւրի շուրջը, մայրը
շարունակում է')

Տարիներ առաջ այս խոր ծրմակում
Արեւի ոչ մի շող ներս չէր նայում,
Տարիներ առաջ մեր շուրջը վալար
Տիրում էր մի սեւ անթափանց
խաւար:

Ձէին փըթըթում խոտ ու ծաղիկներ,
Ձէր ճախրում թիթեռ, երգում սո-
խակներ,

Մահաշունչ թախծի սև զըրկում
անհուն

Թօշնում էր կեանքը մատաղ վառ-
վրուռն...

Բայց ահա՛ վաղեց մի օր արեգակ
եւ կենդանացրեց աշխարհ բովան-
դակ.—

Լեռների կրծքից քնքոյշ, անարատ
Ցայտեց մի Աղբիւր ցօլեւնյորդառատ.
Փակ աչիկները ծաղկանց բացւեցան,
Մատաղ ծառերը նոր կեանք րստա-
ցան.

Ճախեց թիթեռը թաւշէ զաշտի
մէջ,

Սոխակն ըսկեց դալկալիկն անվերջ.
Մըռայլ գիշերւոյ թանձրը մէղից
յետ

Սկսեց անհոգ կեանքն երանաւէտ...
Բայց այս ի՞նչ երգ է հընչում ա-
կանջիս.

Լքեցէք, հապա...

ԱՂԲԻԻՐԸ (երգում է*).

Ես հոսում եմ շատ տարիներ
Այս ծորերում թաւաշապատ,
Որտեղ երբեմն աղէտաբեր
Մահն էր դարձել անսպասու:
Ես հոսեցի անդճւլ, անխոշ,
Ուռգեցի գիշեր-գօր,
Նախկին մեռած հովտին տմբողջ
Վերադարձրի կեանք հրգօր:
Կոհակներըս միշտ անխընայ
Պարզել էմ բոլորին,
Որ ամեն մէկն էլ ստանայ
Իմ պարգևից մի բաժին:
Կը գայ մի օր, երբ կը զառնաք
Կեանքի մարդիկ դուք ազատ,—
Տես, մանուկներ, չը մոռանաք
Ձեր Աղբիւրը հարազատ...

ԵՐԵՆԱՅԲ

Ասա՛, պատմիր մեզ, մայրիկ թուն-
կադին,

*) Հասկանալի է, որ աղբիւրի փոխարէն
երգելու է մէկը, օրինակ մի աղջիկ, որը
հանդիսականների աչքերից պահուելու է ար-
հեստական աղբիւրով յետևում:

Այդ Դ՛ի է երգում.

Մանուկ հովիւն է նստած քարափին
Շըւին նըւաղում.

Թէ հրեշտակներն են,—դ՛ու պատ-
մում էիր—

Սըւանում խըմբով

Դէպի Աստուծոյ զահր բարձրադիր
Ու երգում սիրով.

Այդ Ի՞նչ Աղբիւր էր, որ կեանք
պարգևեց

Մեռած բնութեան,

Թանձրը զիշերը-սև տեղիք տըւեց
Ոսկի խընդութեան:

Ո՞վ էր մեզ խընդրում փոթորկում
կեանքի

Իրեն չըմռռանալ,

Պատրաստ նեղութեան, պատրաստ
զրկանքից

Յառանջ քնթանալ...

Պատմիր, խնդրում ենք...

ՄԱՅՐԸ.

Այս անգամ ձեզ խորհուրդ կըտամ,
Երեխէ՛ք,

Ձեր կըշտինը եօթն-երկնքում

Ձր փընտրէք.

Ձր հասկացա՛ք, ով էր երգում

Քաղցրածայն.

Բաւական է, էլ չե՛մ պարզում—

Դըւէք այն:

ԵՐԵՆԱՅԲ.

Ա՛, հասկացանք, հէնց սա է, սա,

Որ հոսում է մեր մօտով...

Մայրի՛կ, մայրի՛կ ապա, առա՛,

Սա չէ՛ր անուշ խոխոջով

Իր անցեալը մեզ պատմում:

ՄԱՅՐԸ.

Այ՛ո՛, սա էր. տեսէ՛ք, որդիք,

Ի՞նչ բարի սիրտ ունի սա,

Որ բախշում է երկար ստալիք

Կոհակները արծաթեայ.

Դէ՛, ի՞նչ կանէք, հապա տեսնե՛մ...

(Վրայ են թափւում և պաշպւում

Աղբրին)

ՄԱՅՐԸ.

Օ՛, դա քի՛չ է, կանգնենք շուտով

Եւ աղօթենք ջերմեռանդ,

Որ երկինքը մեր Աղբրին

Պարգևէ կեանք ու յօւնալ.

(Երեխաները կանգնում են հերթով).

ՄԱՅՐԸ.

Կըրկնեցէ՛ք զուք, ի՞նչ որ կոտե՛մ.

Մեր Աղբիւրը կարկաչահոս, բաղ-

ցրածայն,

Թո՛ղ յորդառատ և ջինջ մընայ յա-

ւիտեան

ԵՐԵՆԱՅԲ (կըկնում են).

Թո՛ղ յորդառատ և ջինջ մընայ յա-

ւիտեան.

ՄԱՅՐԸ (շարունակում է).

Ինչպէս որ մեզ նա կեանք տըւեց

քառորդ դար,

Թո՛ղ այսուհետ էլ ոռօգէ անդադար

Ծարաւ հողիք, ծարաւ սրբտեր

մանկական,

Մեր Աղբիւրին դ՛ու եղիր, Տէ՛ր,

պահապան.

ԵՐԵՆԱՅԲ (կըկնում են).

Մեր Աղբիւրին Դ՛ու եղիր, Տէ՛ր,

պահապան.

ՄԱՅՐԸ.

Խըփիր ուժգին, երբ վատաւած

Քեզ մօտ դանք

Դո չըրերով մարգարտափայլ

Յաղենանք:

Թո՛ղ պարգևէ անվերջ օրեր

Քեզ երկինք.

ԵՐԵՆԱՅԲ (կըկնում են).

Թո՛ղ պարգևէ անվերջ օրեր

Քեզ երկինք:

ՄԱՅՐԸ.

Հոսիր Աղբիւր, հոսիր ցայտուն,

Քաղցրախօս,

Կոհակներդ խրփիր սահուն,

Մեղրահոս...

ԵՐԵՆԱՅԲԸ.

Մալրիկ, թոյլ տուր պսակ հիւսենք,

Ծաղիկներից դոյնըդդոյն

Եւ նրանով զարդարենք

Մեր Աղբիւրին գրւարթուն:

ՄԱՅՐԸ.

Շատ ուրախ եմ, հիւսեք պրսակ

Ծաղիկներից զեղեցիկ.—

Բայց լճու, ահա մի հրեշտակ

Մօտենում է շատ հեղիկ,

Տէսէք, երեխայք, բերում է

Մի վառ պրսակ երկնահիւս.

Տեսնենք նա ո՞ւմ է նրւիրում.

Մի աղձըկէք.—լքսենք սուս...

Հրեշտակը բերում է մի զեղեցիկ ծաղկաւ պսակ, որի ժապաւէնների վրայ գրած են՝

«Մանուկների բարեկամ Աղբիւրը իր ծաղկափթիթ ընթերցողներին»:

Խոր լոռեմեան մէջ լսում է միայն Աղբիւրի բջջոցը:

Կենդանի պատկեր—հրաւառումին:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Մ. Գուրգարեանց

Խմբագիր հրատարակիչ՝ Տիգրան Նսպարեան

Ելեքտրաչարժ տպարան օր. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆՅԻ, Պօլիգեյսիայա, 7.

Ա Ն Ն Մ Ա Ն Ը...

Օտարութեան մէջ կային շատ բաներ, Որոնք խիստ հաճոյ էին իմ սրտին, Բայց չկար մի բան, որ փոխարինէր Զքնադ, աննման իմ հայրենիքին:

Լէօնիդ

ՁԵՌՆՏՈՒ ՊԱՅՄԱՆ

(Թւարանական խնդիր)

Մի անգամ մի հարուստ վաճառականի մօտ եկաւ մի չքաւոր մարդ և ասաց.

—Քո աներից մէկում պատսպարէ ինձ մի ամսով (30 օր), որի փոքէն ես իմ ամբողջ կեանքում երախտապարտ և շնորհակալ կը լինեմ քեզանից:

—Է՛, ո՛չ,—ասաց հարուստը:— Ինչի՞նչ է պէտք քո շնորհակալութիւնը!... Ես սովոր եմ ո՛չ թէ շնորհակալութիւն ստանալու, այլ փող... Ո՞րքան ես զու մտաւիր ինձ վնասելու:

Խեղճ մարդը մտածմունքի մէջ ընկաւ: Հանաք բան չէ, զրպանումն այնքան փող կար, որ հազիւ բաւականանար կնոջն ու երեխաներին կերակրելու համար, սակայն առանց բնակարանի, այն էլ ձմեռ ժամանակ, չի կարելի մնալ:

Ու այսպիսի բան մտածեց նա.

—Ես,—ասում է,—առաջին օրը կը վնարեմ մի բուբլի, երկրորդ օրը՝ երկու բուբլի, երրորդ օրը՝ երեք... 17-րդ օրը՝ 17 բուբլի և այլն: Իսկ զու առաջին օրը քառորդ կոպէկ տո՛ւր ինձ, 2-րդ օրը՝ կէս կոպ., 3-րդ օրը՝ մի կոպ. և այլն, այսինքն ամեն մի հեաւեալ օրը երկու անգամ աւելի նախորդ օրից:

—Հիմա համաձայն եմ,—ասաց ինքնագործ վաճառականը:

—Ի՞նչպէս չը տալ, երբ խրնդրում ես... Կարելի է տալ...

Իսկ ինքը մտածում էր.—«Ա՛յ քեզ լիմար մարդ!»

Ի նշան համաձայնութեան ձեռք ձեռքի տւին.

Ինչպէս ասացին, այնպէս էլ արին: Երկուսն էլ կապած պալմանից զոր հեռացան:

Հարց է արւում. ո՞վ շահեցաւ և ի՞նչ գումարով:

Անաչարկ. ուսուցիչ Ջ., Տ.-Գր.

ՏԱՓԱԿ ԶՐՈՅՑՆԵՐ.

Պարոնը իր կառապանին.— Ծուտով զնայ կաթնատուն և մի շիշ կաթ բեր:

Կառապանը.— Դա խոհարարուհու պարտականութիւնն է:

Պարոնը.— Դէ լաւ, շուտ լծիր կառքը, խոհարարուհուն տար կաթնատուն և յետ բեր:

Լ.

Նախընթաց № 1 Աղբիւրի մէջ հանելուկի և առաջարկների բացատրութիւնը՝

1) Կո-նակ.

2) ԱԽՈՌԻ ՔՔ-ը

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Նախ այստեղ 2 ձի	2 ի ա ն ե Ր									Ապա Ք 1 ա- խոհեց բերել 1 ձի այստեղ
	3	4	5	6	7	8	9	10		

3) Պատասխանը բաժանորդներին, (ով հարցրել է), ուղարկեց պօստ-կարտերով:

4) Ան-նա:

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1907 ГОДЪ

На единственный въ Россіи общедоступный, рѣдкій по своему изяществу,

ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ

Художественный, Литературный, и Научный Журналъ
СЪ ПРИЛОЖЕНИЕМЪ

РОСКОШНЫХЪ МНОГОКРАСОЧН. КАРТИНЪ,

„ПРОБУЖДЕНІЕ“

ПОДЪ РЕДАКЦІЕЙ ВЪ 1907-мъ году КОМИТЕТА, состоящаго изъ извѣстныхъ русскихъ писателей, ученыхъ и художниковъ.

Въ 1906 году въ журналъ принимали участіе: (Альфъ) Игнатъевъ Н. П., Бунинъ, И. А., Баранцевичъ, К. С., Башкинъ, Д. В., Благовѣщенская, М., Брусянинъ, В. В., Гнѣдичъ, П. П., Измайловъ, А. А., Носковъ, Н. Д., Измайловъ, В., Каменскій, А. К., Купринъ, А. И., Корецкій, Н. В., Коринфскій, А. А., Лихачевъ, В. С., Невѣжинъ, П. М., Немировичъ-Данченко, Вас. Ив., Скиталецъ, Потапенко, И. Н., Позняковъ, Н. И., Первухинъ, М. К., Рышковъ, В. В., Соломинъ, С. Я., Сильчевскій, Д. П., Тихоновъ, Вл. Ал., Федоровъ, А. М., Кофановъ, К. М., Чеховъ, М. Т., Щегловъ, И. Л., Щепкина-Куперникъ, Т. Л. и много друг.

Журналъ даетъ подробныя сообщенія О ВСѢХЪ ТЕКУЩИХЪ СОБЫТІЯХЪ ВЪ РОССИИ.

Подписавшіеся на 1907 годъ получаютъ:

52 выпуска художественнаго, литературнаго, научнаго и политическаго журнала ВЪ ИЗЯЩНЫХЪ ОБЛОЖКАХЪ.
ИЗЪ НИХЪ;

12 Роскошныхъ, багато иллюстрированныхъ выпусковъ, сброшюрованныхъ и перевитыхъ шелковой лентой или шелковымъ цвѣтнымъ шнуромъ, въ великолеп. папкахъ съ тисненіемъ золотомъ и красками, Барельефовъ, на подобіе скульпторныхъ работъ.

156 Роскошныхъ многокрасочныхъ картинъ, автотипій и портретовъ исполненныхъ иллюстраціонными красками, съ клише работы всемірно извѣст. фирмъ: Бонкъ, Филиппа Рекламъ и Брокгаузъ, въ Берлинѣ, Лейпцигѣ и Дрезденѣ.

Лица подписавшіяся на журналъ своевременно, получаютъ кромѣ обязательныхъ, приложений:

6 Изящныхъ выпусковъ ноть въ художественномъ изданіи. 6 выпусковъ художественнаго Дѣтскаго журнала. 6 выпусковъ художественнаго Сатирическаго журнала.

Адресъ Редакціи журнала: Спб., Невскій 53.

Контора журнала: Спб., Литейный 49.

Прогрессивный журналъ „Пробужденіе“ является единственнымъ въ Россіи имѣющимъ серьезное политическое значеніе и въ тоже время роскошнымъ литературно-художественнымъ изданіемъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: На годъ, съ пересилкой во всѣ города 7 руб. на полгода 4 руб. Заграницу 12 руб.

Пробные №№ журнала высылаются немедленно за 30 коп. (марками).

Изданіе „1-го Русскаго Т-ва Литераторовъ и ученыхъ“

Отвѣтственный Редакторъ-Издатель М. Б. Корецкій.